

ΔΕΥΤΕΡΗ ΕΝΟΤΗΤΑ

Οι Έλληνες κάτω από την οθωμανική και τη λατινική κυριαρχία (1453-1821)

1. Αντιστοιχίστε τους όρους της στήλης Α' με τους ορισμούς της στήλης Β'.

Στήλη Α'	Στήλη Β'
1. Σουλτάνος	α. Αυτός που ασχολείται με τα γράμματα και τις τέχνες
2. Λόγιος	β. Μεταστροφή κάποιου στο Ισλάμ
3. Κεφαλικός φόρος	γ. Βασιλιάς των Οθωμανών
4. Εξισλαμισμός	δ. Είδος φορολογίας

2. Τοποθετήστε τους όρους στη στήλη που ταιριάζουν: Πατριάρχης, καθολικοί, μουσουλμάνοι, Σουλτάνος, ορθόδοξοι, τουρκικά, παλικά, ελληνικά, λιοντάρι Αγίου Μάρκου, Αγία Σοφία, Μέκκα.

Οθωμανοί	Έλληνες	Βενετοί

3. Συμπληρώστε τα κενά που υπάρχουν στο παρακάτω κείμενο:

Μέσα σε δύο αιώνες (15^{ος} - 17^{ος} αιώνας) οι _____ κατέκτησαν ολόκληρη σχεδόν την _____ Χερσόνησο. Οι δύο πρώτοι αιώνες της _____ ήταν οι δυσκολότεροι για τους Χριστιανούς. Αρκετοί κάτοικοι _____ σε _____ τόπους της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, ενώ αρκετοί _____ έφυγαν στη Δυτική Ευρώπη. Τελικά όμως οι _____ Έλληνες κατάφεραν να διαφυλάξουν, με τη βοήθεια και της Εκκλησίας, τρία βασικά στοιχεία της _____ τους ταυτότητας: τη _____, τη _____ και την _____.

4. Αντιστοιχίστε τους όρους της στήλης Α' με τους ορισμούς της στήλης Β'.

Στήλη Α'	Στήλη Β'
1. Κλέφτες	α. Επικεφαλής της Ορθόδοξης Εκκλησίας
2. Φαναριώτες	β. Κοινοτικοί άρχοντες
3. Αρματολοί	γ. Έλληνες άρχοντες της Κωνσταντινούπολης
4. Πατριάρχης	δ. Ανυπότακτοι στους Τούρκους
5. Δημογέροντες	ε. Ένοπλα βοηθητικά σώματα των Τούρκων

5. Παρατηρήστε την ενδυμασία του κλέφτη από τη σχετική εικόνα του βιβλίου σας και προσπαθήστε να την περιγράψετε.

---

6. Συζητήστε στην τάξη για τους τρόπους καλλιέργειας και τη χρησιμότητα των βασικών αγροτικών καλλιεργειών επί Τουρκοκρατίας (σιτάρι, βαμβάκι, λάδι, κρασί). Αφού συγκεντρώσετε πληροφορίες από εγκυκλοπαίδειες και το διαδίκτυο (ιστοσελίδα <http://www.fhw.gr>), εντοπίστε τους λόγους για τους οποίους καθεμία ήταν -και εξακολουθεί μέχρι και σήμερα να είναι- απαραίτητη.

---

7. Τοποθετήστε τις πόλεις στη στήλη που ταιριάζουν: Θεσσαλονίκη, Ύδρα, Μοσχόπολη, Ιωάννινα, Χίος, Κοζάνη.

Πόλεις-Λιμάνια	Πόλεις χωρίς λιμάνι

8. Συμπληρώστε στον χάρτη τα εξής τοπωνυμιά: Κοζάνη, Μοσχόπολη, Ιωάννινα, Βόλος, Κεφαλληνία, Μάνη, Σμύρνη.

9. Υπογραμμίστε με κόκκινο χρώμα τις παροικίες, όπου κατά την προεπαναστατική περίοδο εγκαταστάθηκαν κυρίως Μακεδόνες πρόσφυγες και με πράσινο εκείνες, όπου εγκαταστάθηκαν Πόντιοι. Κατόπιν μπορείτε να ανατρέξετε στον χάρτη του βιβλίου της Γεωγραφίας (σ. 99) και να εντοπίσετε με τη βοήθεια του δασκάλου και των συμμαθητών σας σε ποιες χώρες βρίσκονται αυτές οι περιοχές σήμερα.

- 10.** Αφού χωριστείτε σε ομάδες, διαβάστε τους παρακάτω στίχους από τον *Ερωτόκριτο* και αναζητήστε πληροφορίες για το έργο και τον δημιουργό του σε εγκυκλοπαίδειες και στο διαδίκτυο, στις ιστοσελίδες και <http://anemi.lib.uoc.gr>.

Στους περαζόμενους καιρούς, που οι Έλληνες ορίζαν,
 κι οπού δεν είχε η Πίστη τως θεμελιωμένη ρίζαν, 20
 τότες μιά Αγάπη μπιστική στον Κόσμο εφανερώθη,
 κ' εγράφη μέσα στην καρδιά, κι ουδεποτέ τση ελιώθη.
 Και με Καιρό σε δυό κορμιά ο Πόθος είχε μείνει,
 και κάωμα πολλά ακριβόν έτοιους καιρούς εγίνη.
 Εις την Αθήνα, που ήτονε τση Μάθησης η βρώσις, 25
 και το θρονί της Αφεντιάς, κι ο ποταμός τση Γνώσης,
 Ρήγας μεγάλος όριζε την άξα Χώρα εκείνη,
 μ' άλλες πολλές και θαυμαστές, και ξακουστός εγίνη.
 Ηράκλη τον ελέγασι, ξεχωριστόν απ' άλλους,
 από πολλούς, και φρόνιμους, κι απ' όλους τους μεγάλους*
 ξετελειωμένος Βασιλιός, κι άξος σε κάθε τ[ρ]όπον, 31
 ο λόγος του ήτονε σκολειό και νόμος των ανθρώπων.

(Ερωτόκριτος, Ενότητα Α', erotokritos.users.uth.gr/erotokritos.htm)

Ο Ερωτόκριτος.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

- 11.** Αντιστοιχίστε τους όρους της στήλης Α' με τους ορισμούς της στήλης Β'.

Στήλη Α'	Στήλη Β'
1. Ευγ. Βούλγαρης	α. Τόνιζε τη σημασία της αγωγής
2. Μ. Περδικάρης	β. Συνέγραψε τη Νεωτερική Γεωγραφία
3. Δ. Καταρτζής	γ. Σατίριζε πρόσωπα της εποχής του
4. Γ. Κωνστανιάς	δ. Δίδαξε στην Αθωνιάδα Σχολή

- 12.** Αναζητήστε σε εγκυκλοπαίδειες και στο διαδίκτυο, στις ιστοσελίδες, πληροφορίες για τον άγιο Κοσμά τον Αιτωλό.

Ο άγιος Κοσμάς ο Αιτωλός.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

- 13.** Τοποθετήστε τις ιδιότητες στη στήλη που ταιριάζουν: γεννήθηκε στη Σμύρνη, καταγόταν από το Βελεστίνο, έζησε στη Βλαχία, σπούδασε ιατρική, τύπωσε την προσωπογραφία του Μεγάλου Αλεξάνδρου, εξέδωσε έργα αρχαίων Ελλήνων συγγραφέων, φονεύθηκε από τους Τούρκους.

Ρήγας Βελεσινλής	Αδαμάντιος Κοραής

- 14.** Αντιστοιχίστε τους όρους της στήλης Α' με τους ορισμούς της στήλης Β'.

Στήλη Α'	Στήλη Β'
1. Διονύσιος «Σκυλόσοφος»	α. 1770 μ.Χ.
2. Συνθήκη Κιουτσούκ Καϊναρτζή	β. 1774 μ.Χ.
3. Δασκαλογιάννης	γ. 1571 μ.Χ.
4. Ναυμαχία Ναυπάκτου	δ. 1600 μ.Χ.

17. Τοποθετήστε τα γεγονότα στη σειρά αρχίζοντας από το παλαιότερο: Συνθήκη του Κιουτσούκ Καϊναρτζή, Επανάσταση 1821, εκτέλεση Ρήγα, παραχώρηση προνομίων στο Πατριαρχείο.

1.

2.

3.

4.

18. Παρατηρήστε την εικόνα 6 στη σελίδα 47 του βιβλίου σας και σημειώστε τις αγροτικές εργασίες που παρουσιάζονται. Κατόπιν συζητήστε στην τάξη ποιες από αυτές γίνονται σήμερα με τον ίδιο τρόπο και ποιες με διαφορετικό (π.χ. χρήση μηχανημάτων).

19. Συμπληρώστε με τη βοήθεια του δασκάλου σας τα κενά που υπάρχουν στο παρακάτω κείμενο:

Δάσκαλοι του _____ ονομάζονται οι μορφωμένοι Έλληνες που κατά την Τουρκοκρατία _____ με την _____ διδασκαλίας τους ή με τα κείμενά τους στην _____ της ελληνικής παιδείας. Αρκετοί από τους δασκάλους του Γένους ήταν ή έγιναν αργότερα _____. Κατά τον 18^ο και στις αρχές του 19^{ου} αιώνα οι ιδέες και τα κηρύγματα του _____ έκαναν την εμφάνισή τους στη Δυτική Ευρώπη. Οι ιδέες αυτές έφτασαν γρήγορα και στην _____ Χερσόνησο δυναμώνοντας την διάθεση των υπόδουλων Ελλήνων.